

Labā risku profilakses prakse attiecībā uz gados jauniem darbiniekiem — ziņojuma kopsavilkums ⁽¹⁾

Ievads

Jaunieši darbā dažādu iemeslu dēļ ir pakļauti lielākam nelaiemes gadījumu riskam. Viņiem trūkst pieredzes un brieduma, informētības par riskiem, kā arī prasmes un apmācības; viņi var nezināt par savām tiesībām un darba devēja pienākumiem attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā, var nelabprāt runāt par problēmām un vēlēties izpatikt savam jaunajam darba devējam. Šo iemeslu dēļ jaunieši jāiekārto drošās un piemērotās darbavietās, kas atbilst to prasmēm, kā arī garīgajām un fiziskajām spējām, tiem jāsniedz atbilstoša apmācība un jānodrošina uzraudzība.

Tomēr neatkarīgi no tā, vai iesaistīti gados jauni vai vecāki darbinieki, lielākā daļa darba drošības un veselības risku ir novēršami, piemērojot riska novērtējuma principus un veicot nepieciešamos preventīvos pasākumus. Turklāt gados jauniem darbaņēmējiem nodrošinot drošus darba apstākļus, tos pareizi apmācot un izglītojot, darba devēji var iegūt no to enerģijas un motivācijas, vienlaicīgi sekmējot preventīvo kultūru. Lai atbalstītu informācijas apmaiņu par labāko praksi, aģentūra ir sagatavojusi ziņojumu par labu praksi attiecībā uz preventīvajiem pasākumiem gados jauniem darbaņēmējiem.

Gados jaunu darbinieku aizsardzības stratēģija

Darba drošības un veselības aizsardzības modelis gados jauniem darbiniekiem, kas darba drošības un veselības risku apkarošanai piedāvā divvirzienu stratēģiju, ir redzams 1. attēlā. Preventīvā kultūra jāveicina gan tikko pieņemto darbinieku vidū, gan visos izglītības līmeņos. Papildus reglamentējošiem pasākumiem darbu un darbavietu uzlabošanai dalībvalstīs izstrādā un ievieš izglītības politikas un prakses izglītības par riskiem un darba drošību un veselības aizsardzību iekļaušanai izglītībā un profesionālajā apmācībā.

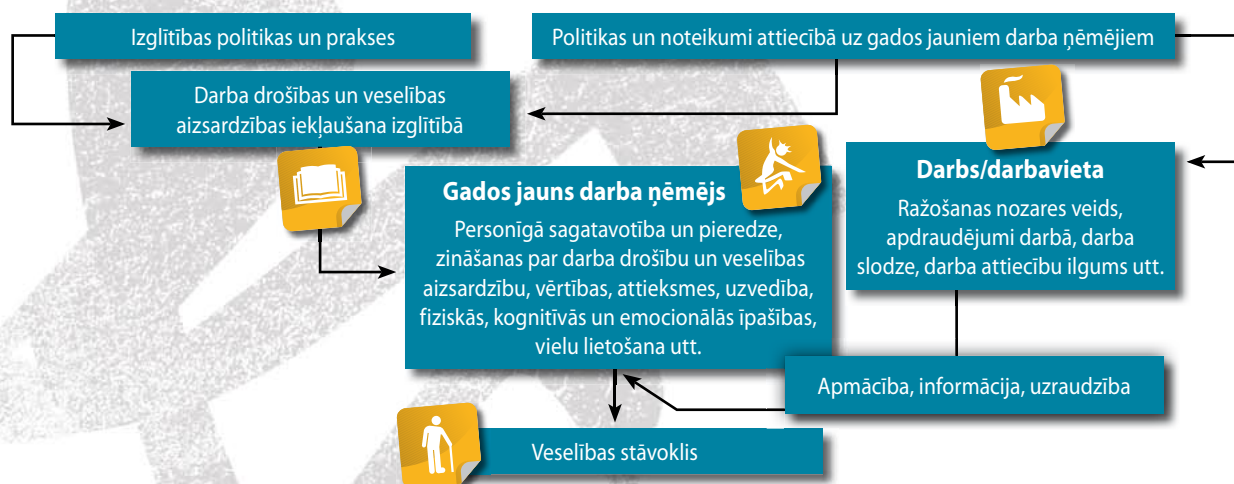

Rīcība politikas un programmas līmenī

Gados jaunu darbinieku traumu un veselības traucējumu profilakse sākas politikas līmenī, ieskaitot likumdošanu un atbalsta programmas un kampaņas. Valstu un Eiropas tiesību akti ⁽²⁾ darba devējiem liek pievērst īpašu uzmanību nepilngadīgiem un gados jauniem darbiniekiem, un tajos uzsvērtā drošības kultūras veidošanas nozīme. Tas veido labu pamatu darba drošības un veselības risku samazināšanai gados jauniem darbaņēmējiem.

Pastāv virkne novatorisku programmu un kampaņu par gados jaunu darbaņēmēju drošību. Šajās programmās jācenšas panākt ciešāka sadarbība ar nozārēm un uzņēmumiem, lai efektīvāk īstenotu jauninājumu darbavietas līmenī. Ir svarīgi informēt darba

1. attēls. Darba drošības un veselības aizsardzības modelis gados jauniem darbaņēmējiem

⁽¹⁾ Gados jaunu darbaņēmēju risku profilakse: politika, programmas un prakses darbavietās (*Preventing risks to young workers: policy, programmes and workplace practices*): <http://osha.europa.eu/publications/reports/TE3008760ENC/view>

⁽²⁾ Padomes Direktīva 94/33/EK attiecas uz darbaņēmējiem, kas jaunāki par 18 gadiem.

devējus, ka veseli un informēti darbaņēmēji ir nozīmīgākais ieguldījums uzņēmuma nākotnē. Dalībvalstīm jānodrošina, ka to nozaru darba drošības un veselības aizsardzības programmās un kampaņās, kurās ir augsta jauniešu nodarbinātība, piemēram, frizētavas un zvanu centri, tiek iekļauti jaunieši.

No pasākumiem darbavietās un profesionālās apmācības gūtā pieredze

Ziņojumā izklāstīti gadījumi, kad veikti veiksmīgi risku novēršanas pasākumi attiecībā uz gados jauniem darbaņēmējiem. Daudzi no šiem pasākumiem ir apmācības un darbaudzināšanas iniciatīvas, un jāatzīmē, ka šāda apmācība, lai novērstu gados jaunu darbaņēmēju pakļaušanu briesmām, notika organizācijās ar labu darba drošības un veselības aizsardzības pārvaldības sistēmu. Apmācība bija tikai viena daļa no to darba drošības un veselības aizsardzības sistēmas.

Par būtisku tiek uzskatīta pārējo darbavietas darbinieku apņemšanās iesaistīties projektā, kā arī sadarbība ar ieinteresētajām pusēm, piemēram, izglītības iestādēm, darba inspektoriem un arodbiedrībām. Gadījumu pētījumi darbavietās norāda, ka gados jaunos darbaņēmējos ieguldītais atmaksājas — darba drošības un veselības aizsardzības apmācība ne tikai attīsta pašus gados jaunos darbaņēmējus, bet arī uzlabo visa darbaspēka darba drošības un veselības risku izpratni.

Apmācības panākumu faktori

Šajā ziņojumā iztirtajajos apmācības piemēros var konstatēt vairākus vispārīgus panākumu faktorus, piemēram:

- jauniešu dimensijas iekļaušana visos preventīvajos pasākumos;
- austākā līmeņa vadītāju apņemšanās nodrošināt darba drošības un veselības aizsardzības pasākumus jauniešu aizsardzībai;
- apmācības nodrošināšana darbavietā vispārējās drošības pārvaldības kontekstā, lai novērstu riskus darbavietā un nodrošinātu, ka gados jauni darbaņēmēji atbilstošā uzraudzībā veic tikai tādus uzdevumus, kas atbilst to garīgajām un fiziskajām spējām;
- pasākumu un intervences balstīšana uz riska novērtējumu un nodrošināšana, ka pasākumi tiek īstenoti, uzraudzīti un pārskatīti;
- apmācības nodrošināšana īstenošanas pasākumu kontekstā, lai gados jauniem darbiniekiem darba vidi padarītu drošu un veselīgu, nodrošinot vecumam, spējām un pieredzei piemērotu darbu un pienācīgu uzraudzību;
- gados jaunu darbaņēmēju konsultēšana un viņu aktīva līdzdalība;
- cik nozīmīga ir mācīšanās no pieredzes attiecībā uz darba drošības un veselības aizsardzības iekļaušanu izglītībā, jo ieteikumi par darba drošības un veselības aizsardzības efektīvu apguvi izglītības sistēmā ir derīgi arī darbavietā, piemēram:
 - noteikt skaidrus mācību mērķus, kas vērsti uz prasmju attīstību;
 - līdzsvarot teoriju un praksi;
 - izmantot piemērotus mācību resursus un metodes;
 - noteikt apmācības prasību uzraugiem, darbaudzinātājiem un apmācītājiem, gan pildot savu uzdevumu, gan vispārējai darba drošībai un veselības aizsardzībai;
 - padarīt darba drošību un veselības aizsardzību par citas ievadapmācības neatņemamu daļu;

- veidot partnerības — darbavietas līmenī tās ir arī partnerības ar pagaidu nodarbinātības aģentūrām;
- iekļaut "sieviešu" un "vīriešu" darbus;
- nodrošināt ciešu saikni ar darba dzīvi;
- darbabiedru-līdzinieku, tai skaitā pieredzējušāku gados jaunu darbaņēmēju izmantošanas un vecāku darbinieku ar lielāku pieredzi kā darbaudzinātāju izmantošanas efektivitāte. Tas dod pozitīvu pieredzi gan jauniem, gan vecākiem kolēģiem;
- aktīvu, līdzdalību rosināšu mācību metožu izmantošana, piemēram, kad jaunieši mācās atpazīt bīstamas situācijas, pēta un risina reālas darba problēmas un, ja iespējams, dara to reālās darbavietās;
- video vai virtuālās realitātes metožu izmantošana, ja nav iespējams piekļūt reālām darbavietām vai organizēt augsta riska situāciju demonstrēšanu;
- konkursu vai citu atzīnības veidu izmantošana, lai motivētu strādāt ar darba drošības un veselības aizsardzības projektiem vai parādīt darba drošības un veselības aizsardzības prasmes;
- studentu darba rezultātu ņemšana vērā reālā darbavietas riska novērtējuma un profilakses procesā. Tas jauniešiem nodarbības padara nozīmīgas un darba devējiem vērtīgas;
- apmācības saistīšana ar atzīta diploma iegūšanu vai citu profesionālās izglītības sekmju apliecinājumu, ko mācekļi var pievienot saviem CV un kas uzlabo to nodarbinātības iespējas;
- visaptverošas pieejas izmantošana programmās — skolas pasākumu un koledžas apmācību apvienošana ar atbalstu uzlabotai profilaksei uzņēmumos;
- darba drošības un veselības aizsardzības padarīšana par pareizas darba veikšanas neatņemamu daļu — darbā un profesionālajā apmācībā;
- darba drošības un veselības aizsardzības apmācības un prasmju attīstības padarīšana par neatņemamu mūžizglītības un kvalifikācijas celšanas daļu. Saskaņā ar tiesību aktiem darba drošība un veselības aizsardzība nevar būt tikai vienreizēja apmācība, uzsākot darbu.

No politikas līdz praksei

Mācekļi pārstrādā darba drošības un veselības aizsardzības mācību materiālus (SPAR). Mazumtirdzniecības veikalu ķēde izmantoja Austrijas darba inspekcijas *Team4Kids* kampaņu. *SPAR* mācekļi, darba drošības un veselības aizsardzības personāls un darba inspekcija strādāja kopā, lai izstrādātu darbavietu novērtēšanas programmu, izmantojot mācekļu veikto pārbaūžu rezultātus. Šie mācekļi pēc tam jaunākus mācekļus izglītoja par darba drošību un veselības aizsardzību, nododot projektā iegūtās zināšanas un pieredzi.

Motivē gados jaunus darbaņēmējus veikt pasākumus savas darba drošības un veselības aizsardzības uzlabošanai (DaimlerChrysler). Jauniem mācekļiem nodeva reālus darbavietas darba drošības un veselības aizsardzības jautājumus un lūdza tiem atrast praktiskus un tehniski iespējamus risinājumus. Pēc tam, kad pētījuma rezultātus apstiprināja augstākā vadība, tos ar ekspertu palīdzību īstenoja. Gados jaunie darbinieki ieguva lēmumu pieņemšanas un izstrādājuma projektēšanas prasmes, kā arī lielu motivāciju strādāt ar darba drošības un veselības aizsardzības jautājumiem.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tāl. (+ 34) 94 479 43 60. Fakss (+ 34) 94 479 43 83

E-pasts: information@osha.europa.eu

© Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra. Pārpublicēt atļauts tikai ar norādi uz avotu. Printed in Belgium, 2008.